

**ESPOON VAMMAISNEUVOSTO
ESBO HANDIKAPPRÅD****Vammaisneuvoston huomiot****Espeen kaupungin lausuntoon hallituksen esitysluonnoksesta sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi**

Vammaisneuvosto nostaa esiin seuraavat huomiot laajasta esityksestä:

1. Vammaisneuvostojen toiminta

Vammaisneuvostojen toimintaa tulee tukea niin kunnissa kuin sotealueella (maakunta, erillisalue) eli kaikkialla, jossa on kansalaisille tarkoitettuja palveluja. On tärkeää saada vammaisnäkökulma kaikkeen toimintaan.

Vammaisneuvostoihin osallistuminen tulee olla mahdollista myös niille vammaisille, jotka tarvitsevat osallistumisen tueksi erilaisia palveluja, kuten kuljetuksia, tulkkipalveluja ja avustajia. Vammaisneuvostojen toimintaa tulee tukea myös digitaalisesti, tarjoamalla sähköinen alusta ja laitteet.

2. Tietojärjestelmät

Vammaiset ja pitkäaikaissairaat henkilöt ovat usein monien palvelujen käyttäjiä (sosiaalipalvelut, terveyspalvelut, erikoissairaanhoido). Tämä asettaa erityisiä vaatimuksia käytettävien tietojärjestelmien keskinäiseen keskusteluun ja tietojen hyödyntämiseen.

Tietojärjestelmiä tulee kehittää myös siten, että oleelliset tiedot ovat mm. terveydenhuollon käytettävissä heti koottuna. Nyt tiedot ovat tasolla, joka ei palvele toimintaprosessia millään tasolla.

3. Palvelujen järjestäminen ja valvonta

Palvelujen tulee olla oikea-aikaisia, toimivia lähipalveluja, jotka ovat esteettömiä, saavutettavia ja helposti käytettäviä. Vaatimukset tulee määritellä tarkasti ja poikkeamista määrätä sanktiot. Palvelujen tulee soveltua kaikille käyttäjille ja niiden tulee olla käytettävissä 24/7.

Koska palvelut siirtyvät kauemmaksi ja osaksi suurempaa kokonaisuutta, niihin vaikuttaminen käy käyttäjälle vaikeammaksi. Käyttäjien tulee voida luottaa siihen, että palvelujen laatua valvotaan tarkasti ja viimeistään kunta kantaa niistä vastuun. Yksittäinen henkilö ei saa jäädä organisaation jalkoihin.

Käyttäjien oikeusturvaa tulee vahvistaa ja valittaminen tulee mahdollistaa myös korkeimpiin asteisiin.

4. Yhdenvertaisuus ja valinnanvapaus

Vammaisten ja pitkäaikaissairaiden hoito ja palvelut tulee olla yhdenvertaista kautta Suomen, eri järjestämisalueilla. Erityisesti tulee huomioida myös harvinaista sairautta sairastavat.

Koska kansalaisten valinnanvapautta pidetään tärkeänä, tulee valinnanvapaus turvata myös vammaisille ja pitkäaikaissairaille. Erityisen tärkeää on valita toimipisteet, jotka ovat esteettömiä ja joissa on tarvittava osaaminen.

Tällä hetkellä vammaisten ja pitkäaikaissairaiden valinnanvapautta rajoittaa Kelan sairasmatkojen säädökset. Nämä rajoitukset koskevat myös palveluseteliratkaisuja. Asukkaan sosiaalihuollonmatkojen tulisi olla samassa matkakatossa, kuin terveydenhuollon matkat.

Strategisiin tavoitteisiin ja toimintatapoihin tulee kirjata vammaisten ja pitkäaikaissairaiden huomioiminen aina ja kaikkien toimintojen yhteydessä.

5. Vammaisvaikutusten arviointi

Vammaisvaikutusten arviointi tulee olla osa normaalia päätöksentekoa ja rakentaa toimivat menettelyt.

6. Opetustoimi

Sote-maakuntalakien valmistelussa tulisi huomioida myös kehitysvammaisten ja toimintarajoitteisten lasten ja nuorten arjen palvelut ja niiden toimivuus yhteistyössä kuntien opetustoimen kanssa. Espoossa suomenkielinen opetustoimi on toteuttanut kehitysvammaisten lasten ja nuorten aamu-, päivä- ja lomatoiminnan vammaispalvelujen tilaamana. Tällä järjestelyllä oppilaalle tutut henkilöt ovat voineet jatkaa lapsen kanssa koulupäivän loputtua, ja lapsen päivä on ollut ehyt eikä siinä ole ollut turhia siirtymiä paikasta toiseen. Myös tilat ovat olleet yhteiskäytössä koulun ja hoidon kesken.

Järjestely on mahdollistanut avustajapalveluhenkilöstölle 38-tunnin työviikon ja täyden palkan. Mikäli asiaa ei tulevaisuudessa pystytä sopimuksin edelleen näin hoitamaan, vaarantaa tämä oppilaan hyvän opetuksen ja hoidon sekä osaavan työvoiman saatavuuden. Espoossa kehitysvammaisten aamu, päivä- ja lomatoiminnassa ja koulussa on vuosittain noin 260 oppilasta. Heidän kanssaan työskentelee 90 erityiskoulunkäyntiavustajaa.

Vammaisneuvosto kantaa erityisen suurta huolta myös opiskelijahuollon mahdollisesta siirtymisestä maakuntahallintoon. Tämä vaarantaa myös kaikkein heikoimmassa asemassa olevien vammaisten ja toimintarajoitteisten lasten ja nuorten oppilaiden saumattoman ja nopean ohjauksen ja tuen, erityisesti koulutuksen nivelvaiheissa. Vammaisneuvosto kannattaakin opiskelijahuollon säilyttämistä kuntien sivistustoimen yhtenä tärkeänä osana, kuten tähänkin asti.

Vammaiset ja pitkäaikaissairaat henkilöt sekä toimintarajoitteiset vanhukset ovat erittäin haavoittuvassa asemassa yhteiskunnassa, on tärkeää taata heidän palvelujensa toimivuus sote-uudistuksessa.

Espoossa 27.8.2020

Vammaisneuvoston puolesta

Pirkko Kuusela
Puheenjohtaja

Mika-Erik Walls
Varapuheenjohtaja

JAKELU
TIEDOKSI

Kaupunginjohtaja Jukka Mäkelä / Mari Immonen
Vammaisneuvosto